

Kenmerken financiële risico's en instrumenten

Inleiding

Beleggen is nooit zonder risico. Dit geldt voor alle soorten beleggingen en risicoprofielen. Zelfs bij een zeer defensief risicoprofiel kunnen negatieve rendementen worden behaald. De mate van risico is afhankelijk van de aard en kenmerken van de belegging. In het algemeen geldt dat een belegging met een hoger verwacht rendement, hogere risico's met zich meebrengt.

De informatie in dit document is niet toegesneden op een persoonlijke of individuele situatie. Het doel van dit document is om een globaal beeld te geven van de risico's van beleggen. Het is niet mogelijk om voor iedere individuele belegging alle specifieke risico's te behandelen. Dit document geeft dus geen uitputtende beschrijving van de risico's die zijn verbonden aan beleggen.

Voor meer informatie over de kenmerken of risico's van beleggen kunt u contact met ons opnemen.

Algemene risico's beleggen

Hieronder worden de algemene risico's van beleggen beschreven.

Marktrisico

Dit is het risico dat samenhangt met de beweeglijkheid van de markt als gevolg van wisselende stemmingen op de financiële markten. Alle beleggingen worden beïnvloed door het marktrisico. Schommelingen op de financiële markten kunnen het gevolg zijn van bijvoorbeeld economische ontwikkelingen of politieke beslissingen. Ook kan de waarde van een belegging worden ingegeven door sentiment en emotie van beleggers en daardoor niet in lijn lopen met de economische omstandigheden.

Debiteurenrisico/kredietrisico

Bedrijven of overheden die financiële instrumenten uitgeven zoals aandelen of obligaties kunnen gedurende de looptijd van een belegging in betalingsproblemen komen of failliet gaan. De kans op betalingsproblemen of een faillissement is afhankelijk van de kredietwaardigheid van de uitgever van de belegging. De kredietwaardigheid kan per bedrijf of overheid verschillen en bepaalt dus voor een deel het risico op een bepaalde belegging. Ook kan de kredietwaardigheid van een individueel bedrijf of overheid in der tijd veranderen. Daarnaast hebben verschillende beleggingen andere rechten wat betreft de uitbetaling bij een faillissement. Zo hebben de houders van obligaties in de regel voorrang op aandeelhouders als een uitgevende instelling niet meer aan zijn betalingsverplichting kan voldoen of failliet gaat.

Valutarisico

Het valutarisico is het risico dat een belegging minder waard wordt door een verandering in de wisselkoers van een vreemde valuta ten opzichte van de euro. Het valutarisico ontstaat bij beleggingen die in vreemde valuta noteren, beleggingen die gevoelig zijn voor veranderingen in wisselkoersen of het aanhouden van liquiditeiten in vreemde valuta.

Renterisico

Veranderingen in de rente kunnen de waarde van beleggingen beïnvloeden. Een stijgende rente zorgt er bijvoorbeeld voor dat het voor bedrijven duurder wordt om te investeren. Dit heeft in de regel een negatieve invloed op de koersen van aandelen. Daarnaast heeft een stijgende rente een negatieve invloed op de koers obligaties met een vaste rentevergoeding. Deze obligaties worden namelijk minder aantrekkelijk als de rente stijgt.

Liquiditeitsrisico

Dit is het risico dat een belegging niet of niet tegen een redelijke prijs kan worden verhandeld vanwege een gebrek aan voldoende kopers en verkopers.

Overige algemene risico's

Verschillende andere factoren kunnen de algemene koersontwikkeling van beleggingen beïnvloeden zoals berichtgeving (zowel positief als negatief), groeivoorzichten van een onderneming, inflatie, stakingen en boycotten, politieke en geografische ontwikkelingen en fiscale aspecten.

Kenmerken en risico's beleggingscategorieën

Hieronder worden de kenmerken en specifieke risico's van de verschillende beleggingscategorieën beschreven.

Obligaties

Obligaties zijn schuldbekentenissen die deel uitmaken van een lening die wordt uitgegeven door een overheid (staatsobligatie), een instelling of onderneming (bedrijfsobligatie). Een obligatie levert doorgaans een vaste rente (coupon) op en terugbetaling van de hoofdsom aan het einde van de looptijd. Zowel ten aanzien van de lening als ten aanzien van de rente loopt een belegger het risico dat de uitgevende onderneming of instantie in betalingsproblemen raakt en de lening en/of rente niet kan (terug)betalen. De koers van de obligatie, vooral van belang indien een belegger de obligatie voor de aflooptdatum zou willen kopen of verkopen kan fluctueren en is onder meer afhankelijk van de ontwikkeling van de marktrente en de kredietwaardigheid van de uitgevende overheid, instelling of onderneming. Het risico van een obligatie is ook afhankelijk van de mate waarin deze is achtergesteld. Een achtergestelde obligatie komt bij een faillissement in de volgorde van schuldeisers achter de concurrerende schuldeisers, en heeft slechts voorrang ten opzichte van de aandeelhouders. Door deze voorwaarde loopt de schuldeiser een hoger risico dat hij een deel van zijn verstrekte krediet in de vorm van een obligatie niet terug krijgt.

Hoogrenderende obligaties

Er worden twee soorten hoogrenderende obligaties onderscheiden, namelijk 'High Yield' en 'Emerging Market Debt'.

High yield obligaties zijn obligaties die uitgegeven worden door bedrijven of overheden uit ontwikkelde landen met een lage kredietwaardigheid. Rating agencies als Moody's en Standard and Poor's kijken naar de kredietwaardigheid van de uitgevers van obligaties. De meest solide bedrijven krijgen een rating van BBB- of hoger en worden aangeduid als investment grade obligaties. Alle overige obligaties zijn high yield obligaties en hebben dus een rating die onder BBB- ligt. Vanwege dit hogere risicoprofiel is de kans groter dat bedrijven hun schuld niet (geheel) gaan terugbetalen. De keerzijde hiervan is dat een belegger een hogere rentebetaling kan verwachten.

Emerging Market Debt (EMD) zijn obligaties die zijn uitgegeven door bedrijven of overheden die zijn gevestigd in Emerging Markets (Opkomende landen). Vergeleken met obligaties uit ontwikkelde landen is de koers van obligaties uit opkomende landen beweeglijker. Dit komt omdat het risico dat is verbonden aan het beleggen in landen met een minder ontwikkeld politiek-, economisch-, wets- en regelgevingsstelsel groter is. Daarnaast worden deze landen gekenmerkt door een grotere mate van politieke/economische instabiliteit en een gebrek aan liquiditeit en transparantie. EMD kent twee varianten: obligaties genoteerd in harde valuta en in lokale valuta. EMD in harde valuta is genoteerd in valuta's als de USD en de Euro. In de tweede variant zijn de obligaties genoteerd in de lokale valuta van het betreffende land. In dat geval loopt een belegger (extra) valutarisico.

Aandelen

Een aandeel is een bewijs van deelneming in het kapitaal van een vennootschap. Hieraan zijn in de regel ook stemrecht en een recht op dividend ofwel winstdeling verbonden. Alle aandeelhouders samen kunnen economisch gezien als eigenaren van de vennootschap worden beschouwd. De waarde van uw aandeel en de hoogte van de dividenduitkering zijn onder andere afhankelijk van de resultaten van het bedrijf. Gaat het goed met een bedrijf dan kunt u meedelen in de winst door een hogere koers en/of het ontvangen van dividend. Gaat het slecht met een bedrijf en wordt er geen of minder winst gemaakt, dan kan de koers van het aandeel dalen en wordt mogelijk geen dividend uitgekeerd. In geval van een faillissement kan de waarde van het aandeel zelfs teruglopen naar nul. Daarnaast kunnen aandelenkoersen sterk fluctueren door zowel macro-economische ontwikkelingen als ontwikkelingen binnen de onderneming zelf. Het risico kan bovendien per onderneming sterk verschillen. Aandelen bieden over het algemeen een hoger verwacht rendement dan obligaties, maar hebben ook een hoger risico waarbij u de kans loopt (een deel van) uw inleg te verliezen.

Vastgoedaandelen

Vastgoedaandelen zijn aandelen van bedrijven die investeren in vastgoedobjecten. Vastgoedaandelen verschillen op een aantal onderdelen ten opzichte van reguliere aandelenbeleggingen. Ten eerste zijn vastgoedaandelen gevoeliger voor renteveranderingen. Bij een stijgende rente zullen de rentekosten toenemen en zal het bedrag dat overblijft voor de aandeelhouders lager uitvallen. Een tweede belangrijk aspect is leverage (investeren met geleend geld). Leverage wordt veelal gebruikt door vastgoedbedrijven om een hoger rendement te kunnen behalen. Anderzijds kan leverage ervoor zorgen dat verliezen toenemen wanneer de resultaten negatief zijn zoals met de kredietcrisis in de periode 2008-2009.

Grondstoffen

Over het algemeen zijn er twee soorten grondstoffen. De 'zachte' grondstoffen zijn gewassen als graan, tabak, koffie en pinda's. De 'harde' grondstoffen zijn waren als goud, zilver, olie en olieproducten. Beleggen in grondstoffen kan middels een directe belegging of (meest gebruikelijk) via een synthetische belegging met grondstoffen als onderliggende waarde. Het belangrijkste risico bij beleggen in grondstoffen is het marktrisico. Dit is het risico dat de beleggingen minder waard worden door ontwikkelingen in de algemene economische situatie.

Kenmerken en risico's beleggingsinstrumenten

Naast een rechtstreekse belegging in bijvoorbeeld aandelen of obligaties kan ook gebruik worden gemaakt van andere beleggingsinstrumenten. Hieronder bespreken we de belangrijkste kenmerken en risico's van één van die instrumenten, namelijk indexproducten. Voorbeelden van indexproducten zijn ETF's en indexfondsen. In het vervolg van dit document gaan we verder in op de kenmerken en risico's van ETF's.

Exchange Traded Funds (ETF's)

ETF's zijn beursgenoteerde beleggingsfondsen met als beleggingsdoel het zo goed mogelijk volgen van een onderliggende index. De onderliggende index kan bestaan uit verschillende soorten beleggingen, zoals aandelen, obligaties, grondstoffen en valuta's. De koers van ETF's wordt hoofdzakelijk bepaald door de stand van de onderliggende index. Daarnaast spelen bijvoorbeeld opgebouwd dividend, liquiditeit, beheerskosten en transactiekosten een rol. De risico's van ETF's zijn over het algemeen hetzelfde als die van de beleggingen in de onderliggende index. Daarnaast zijn er nog een aantal extra risico's aan beleggen in ETF's verbonden. Deze worden hieronder besproken.

Methode van samenstelling

Er bestaan grofweg twee methodes waarop ETF's een index kunnen volgen (replicatiemethode), namelijk fysiek en synthetisch. Fysieke ETF's bestaan uit een beleggingsportefeuille waarin rechtstreeks belegd wordt in de onderliggende index. De samenstelling van deze ETF's is transparant omdat deze in beginsel één op één correspondeert met de onderliggende index. Bij synthetische ETF's worden derivaten contracten afgesloten met

derde partijen die het rendement van de onderliggende index betalen. De uitgevende instelling (ETF) is hierdoor afhankelijk van derde partijen. Als deze derde partijen niet voldoen aan hun verplichtingen kan de ETF zijn waarde verliezen, ook al presteert de onderliggende index goed. Synthetische ETF's worden daarom als risicovoller en minder transparant beschouwd.

Securities Lending

Fysieke ETF's kunnen beleggingen uitlenen om extra opbrengsten te genereren. Hoewel hierdoor extra inkomsten gegenereerd worden ontstaat wel tegenpartijrisico. Het tegenpartijrisico is het risico dat een tegenpartij in gebreke blijft en hierdoor haar verplichtingen niet meer kan nakomen.

Tracking error

Het doel van een ETF is om de onderliggende index zo goed mogelijk te repliceren. De mate van replicatie wordt gemeten met behulp van de 'tracking error' (afwijking ten opzichte van de index/benchmark). ETF's streven naar een zo laag mogelijke tracking error. Verschillende factoren beïnvloeden de tracking error die kunnen leiden tot een lager (of hoger) rendement. In sommige gevallen kopen ETF's bijvoorbeeld slechts een deel van de aandelen van de index, vanwege de liquiditeit van de onderliggende beleggingen in de index en de kosten. Hierdoor kunnen rendementsverschillen ontstaan met de index. Daarnaast kunnen beheerskosten en transactiekosten leiden tot een hogere tracking error.